

Esitys Ylöjärven suun terveyden koulukyydityksistä luopumisesta

Perusturvalautakunta 18.10.2022 § 65

Valmistelija

vs. ylihammaslääkäri Riikka Nystedt-Pusa

Terveydenhuoltolain (1326/2010) § 16 perusteella kunnan on järjestettävä kouluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien perusopetusta antavien oppilaitosten oppilaille. Kouluterveydenhuollon palveluihin sisältyy suun terveydenhuollossa suun terveystarkastukset 1., 5. ja 8. luokkalaisille. 1. ja 8. luokkalaisille tarkastuksen tekee hammaslääkäri, 5. luokkalaisille suuhygienisti.

Kunta vastaa oppilaan matkakustannuksista koulusta hammashoitolaan ja takaisin. Mikäli kuljetuksen järjestää oppilaan huoltaja, on kunta velvollinen maksamaan kuljetuksesta kulukorvauksen. Terveydenhuoltolain (1326/2010) § 16 mukaisten oppilaiden hammashuollon käyntien matkakustannukset korvataan 1.10.2021 alkaen kilometrikorvauksina. Kilometrikorvaus on kulloinkin voimassa oleva Kelan määrittämä terveydenhuollon matkojen oman auton käytön mukainen korvaus.

Ylöjärven hammashoidossa on vuosia ollut käytäntönä, että Metsäkylän koulun 8. luokkalaisille samoin kuin 5. luokkalaisille Metsäkylän, Takamaan, Vahannan, Siivikkalan ja Mutalan kouluista järjestetään koulun ja hammashoitolan väliset taksikyydit, kun oppilaat saapuvat määräaikaistarkastukseen. Taksikyyditys on koskenut ainoastaan tarkastusaikaa ja mikäli tarkastuksessa ilmenee hoidontarvetta, nuori saapuu hoitolaan jatkoajoille omatoimisesti tai huoltajien tuomana.

Taksikyytien järjestäminen vaatii ison panoksen apulaisosastonhoitajan työajasta eivätkä taksikyydit ole toimineet tavoitellulla tavalla. Naapurikunnissa taksikyytien järjestämisestä on jo luovuttu.

Käytäntö on ollut, että oppilaalle varataan aika hammastarkastukseen luokkalistojen mukaan ja aika lähetetään kirjeellä kotiin. Kirjeessä ilmoitetaan, mihin aikaan taksikyyti lähtee koululta ja koulusihteerille ilmoitetaan, että tiettyinä päivinä ja tiettyinä kellonaikana tietty oppilasmäärä haetaan taksiin, mutta oppilaiden nimiä ei voida tietosuojaan vuoksi koulusihteerille/opettajalle ilmoittaa. Toistuvasti käy niin, että esimerkiksi 5 henkilön ryhmästä vain 2 on kyydissä. Toisinaan käy myös niin, ettei tilattua taksia ole saapunut.

Tämä aiheuttaa paitsi kustannuksia taksikyydeistä, mutta myös hammashoittoon kertyy peruuttamattomia poisjääntejä ja arvokkaita vastaanottoaikoja kuluu, kun oppilaille varataan uusia aikoja unohtuneiden tai taksiin liittyvistä syistä peruuntuneiden aikojen tilalle.

Tähän ongelmaan on haettu ratkaisua liikuteltavasta hoitoyksiköstä, jolla hammashoidosta työpari jalkautuisi kouluihin tekemään määräaikaistarkastukset. Liikuteltava ”pop-up” -hoitoyksikkö on käytössä Ylöjärven ympäryskunnista Nokialla ja Sastamalassa. Liikuteltavan hoitoyksikön leasing-kustannuksiksi on arvioitu 20 000 – 30 000 euroa. Liikuteltavaa hoitoyksikköä ei ole vielä käytössä eikä tilattuna Ylöjärvelle.

Liikuteltavan hoitoyksikön käytännön toimintaan voi liittyä kuitenkin myös haasteita ja ennen hoitoyksikön hankintaa on lähdetty kartoittamaan Nokian ja Sastamalan kokemuksia hoitoyksikön käytöstä käytännön työssä. Esimerkiksi Nokiassa kouluihin jalkautuvissa päivissä on hammaslääkärin mukana kaksi hammashoitajaa, suuhygienistin kanssa yksi hammashoitaja. Käyttökokemuksissa on tuotu esille, että liikuteltava hoitoyksikkö tarvitsee kuljetuksen järjestämisen ulkopuoliselta taholta, sillä hoitoyksikkö välineineen ei mahdu tavalliseen henkilöautoon.

Ylöjärven suun terveydenhuollossa alkuperäinen ajatus on ollut, että hoitoyksikön kuljetus toteutettaisiin kouluihin jalkautuvan henkilökunnan toimesta. On kuitenkin huomioitavaa, että osa henkilökunnasta on autotonta ja mahdolliset henkilökunnan äkilliset sairastumiset voisivat aiheuttaa haasteita toiminnan toteutumiselle. Liikuteltavan hoitoyksikön lisäksi koulukäynneille liikkuisi henkilökunnan mukana myös hammastarkastuksessa tarvittava instrumentaatio, henkilösuojaimet sekä kannettava tietokone kirjauksia varten. Osalla henkilökunnasta on tuki- ja liikuntaelinten ongelmia ja laatikoiden nostelut ja siirtelyt voivat aiheuttaa rasitusta ja mahdollisia sairauspoissaoloja. Ulkopuolisen kuljetuksen järjestäminen hoitoyksikölle toisi vuodessa kustannuksia. Arvio kuljetuskustannuksista on 30-40 euroa/tunti (hinta-arvio tällä hetkellä sisäisellä laskutuksella Ylöjärven kaupungin teknisen osaston taksan mukaan). Työparin ja hoitoyksikön siirtymiseen sekä välineiden/tarvikkeiden valmisteluun käytettävä aika olisi pois muusta potilastyöstä hammashoidossa, johon kansallista trendiä mukaillen on kertynyt koronapandemiainkin aiheuttamaa hoitovelkaa.

Vertaillaessa kuntia, joissa on käytössä liikuteltava hoitoyksikkö, Sastamala on asukasluvultaan pienempi kuin Ylöjärvi (noin 23 900 asukasta) ja siellä lapsi- ja oppilasmäärät ovat laskussa. Nokia on asukasluvultaan Ylöjärven (33 700) kanssa suunnilleen samoissa (35 000), mutta sielläkin syntyvyys on ollut laskussa. Ylöjärvi erottuu näistä siinä, että syntyvyys on nousussa ja siten tulevat oppilasmäärät. Pohdittaessa palveluverkoston ja palveluiden tuottamistapoja, on hyvä huomioida, millaista väestömäärää palveluntarve koskee, jolloin laitehankinnat, henkilöstön riittävyys ja muut resurssit voidaan varmistaa parhaiten. 1.1.2023 Pirkanmaan hyvinvointialue aloittaa toimintansa, jolloin muutoksia palveluverkoston voi jollakin aikavälillä tulla.

Lapset ja nuoret tulevat suun terveydenhuoltoon lakisääteisesti jokseenkin harvoin mikäli esimerkiksi oikomishoidon tarvetta ei ilmene. Taksikydytyksistä luopumisella perheiden osallistuminen lasten ja nuorten hammashoittoon todennäköisimmin paranisi. Osa huoltajista on jo nykykäytännön aikaanakin ilmoittanut, ettei lasta tarvitse ilmoittaa taksiryhmään, vaan huoltaja toivoo saavansa osallistua lapsen/nuoren hammashoitokäynnille ja tuo hänet. Kouluilla liikuteltavassa hoitoyksikössä tehtävissä hammastarkastuksissa niin ikään arvokas kodin ja suun terveydenhuollon vuorovaikutusmahdollisuus jäisi pois. Huoltajan mukana olon myötä myös suun terveydentilasta informoiminen ja siihen vaikuttavien tekijöiden esille tuominen ei jäisi kehittyvän lapsen/nuoren omalle vastuulle.

Lasten ja nuorten yleisterveystarkastuksiin huoltajien osallistumista toivotaan ja on perusteltua rinnastaa suunterveys osaksi kehittyvän lapsen/nuoren kokonaisterveyttä ja terveitä elämäntapoja. Siksi yhteistyö kodin ja suun terveydenhuollon välillä on tärkeää.

Ympäristönäkökulma on huomioitu Ylöjärven kaupungin strategiassa vastuullisuuden aihealueella. Ylöjärvellä on hyvät julkisen liikenteen mahdollisuudet ja esimerkiksi Metsäkylän koululta pääsee hammashoitolaan yhdellä tiheästi liikennöivällä bussilla. Myös tämä näkökulma voitaisiin huomioida palvelujen suunnittelussa. Koululaisryhmät kulkevat koulun ja hammashoidon välin samalla taksilla eli koululaiset odottavat sen ajan, kunnes koko ryhmä on tarkastettu. Bussilla tai huoltajien kyydillä kulkemalla yksittäisen oppilaan poissaoloaika opetuksesta lyhentyisi.

Esittelijä Terveys- ja sosiaalijohtaja

Päätösehdotus Esitetään, että Ylöjärven kaupunki luopuu suun terveydenhuollon taksikyydityksistä ja että liikuteltavan hoitoyksikön hankintaa jäädään vielä harkitsemaan, kun ensin arvioidaan, miten suun terveydenhuollon koululaistarkastukset toteutuisivat huoltajien ja koulun välisellä yhteistyöllä.

Päätös Keskustelun kuluessa esittelijä muutti päätösehdotustaan seuraavaan muotoon: Perusturvalautakunta päättää, että Ylöjärven kaupunki luopuu nykymuotoisista suun terveydenhuollon taksikuljetuksista. Lakisääteinen matkakorvaus suun terveydenhuollon koululaistarkastuksiin säilyy. Pirkanmaan hyvinvointialueelle ehdotetaan liikuteltavan hoitoyksikön tai vastaavan hankintaa vuoden 2023 aikana.

Koponen teki vastaesityksen. ”Taksikyydit jäävät siihen asti voimaan, kunnes on varmistettu, miten suun terveydenhuollon koululaistarkastukset toteutuisivat huoltajien ja koulun välisellä yhteistyöllä. Liikuteltavan yksikön hankinnasta käynnistetään selvitys.”

Niemi kannatti Koposen esitystä.

Koska oli tehty esittelijän ehdotuksesta poikkeava kannatettu vastaesitys, suoritettiin äänestys. Äänestystavaksi päätettiin nimenhuutoäänestys. Ne, jotka kannattavat esittelijän muutettua päätösehdotusta äänestävät jaa. Ne, jotka kannattavat Koposen vastaesitystä äänestävät ei. Suoritettussa äänestyksessä esittelijän muutettu päätösehdotus voitti äänin 6 (Jäntti, Immonen, Palonen, Pätäri, Riuttala, Suvanto) – 4 (Heino, Koponen, Niemi, Sieppi).

Puheenjohtaja totesi esittelijän muutetun päätösehdotuksen tulleen lautakunnan päätökseksi.

Vs. ylihammaslääkäri Riikka Nystedt-Pusa poistui kokouksesta kohdan käsittelyn jälkeen kello 18.06.